

ที่พึ่งคือนพระเสริฐ

ปัญญาเนนทกิกขุ

ปาฐกถาธรรม โดย
พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ)

ที่พึ่ง อันประเสริฐ

ที่พึ่งอันประเสริฐ

ปาฐกถาธรรม โดย

พระเทพวิสุทธิเมธี(ปัญญานันทภิกขุ)

ณ โรงเรียนพุทธธรรม วัดชลประทานรังสฤษฎ์

วันอาทิตย์ที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๓๗

จัดพิมพ์โดย

กองทุนปัญญานันทธรรม ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี

ที่ปรึกษา

พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ)

พระมหาเผียน อนุจารี

ติดต่อที่

ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์

อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐ โทร.๕๘๕-๑๘๕๕, ๕๘๓-๕๒๔๓

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : มกราคม ๒๕๓๗ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ : กิจประสานการพิมพ์ โทร. ๒๑๒-๑๒๑๔, ๒๑๑-๓๓๓๙

ที่พึ่งอันประเสริฐ

ปัญญานันทภิกขุ

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ถึงเวลาของการพึ่งปาฐกถาธรรม อันเป็น
หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่
ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อัน
เกิดขึ้นจากการฟัง ตามสมควรแก่เวลา

วันอาทิตย์เป็นวันที่เราถือว่าเป็น วันพระ คือเป็น
วันประเสริฐสำหรับชีวิต ในสมัยก่อนนี้เราถือวันพระตาม
ทางจันทรคติคือนับจากการเดินของดวงจันทร์ขึ้น- แรม ขึ้น
๑๕ ค่ำ แรม ๑๔ ค่ำ วันดับถือว่าเป็นวันพระ แต่ในสมัยนี้
เราถือการนับวันตามสุริยคติ คือนับตามวงโคจรของดวง
อาทิตย์ การนับการโคจรของดวงอาทิตย์นั้น นับเป็นวันที่ ๑

ที่พึ่งอันประเสริฐ

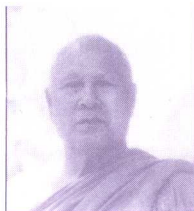
๔

๒ ๓ ๔ เรื่อยไป แล้วก็วันอาทิตย์เป็นวันที่นับครบเจ็ดวัน วันจันทร์เป็นเลข ๑ วันอาทิตย์เป็นเลข ๗ หรือเอาเลข ๑ วันอาทิตย์ก็ได้ เราจึงถือว่าวันอาทิตย์เป็นวันหยุดงาน เป็นแบบสากลทั่วไป ไม่ใช่เป็นของศาสนาใดศาสนาหนึ่งแต่ชาวโลกถือกันไปอย่างนั้น

เมืองไทยเราก็ได้เปลี่ยนระบบการทำราชการจากการหยุดในวันพระแบบสมัยก่อนมาหยุดในวันอาทิตย์เพื่อสะดวกแก่การติดต่อกับสังคมภายนอกเพราะเราไม่ได้อยู่ชาติเดียวประเทศเดียวในโลกนี้แต่เราอยู่กับคนอื่นหลายชาติหลายภาษา ทำอะไรให้มันตรงกันก็เป็นการสะดวกราชการก็ได้เปลี่ยนมาหยุดงานในวันอาทิตย์ ห้างร้านต่างๆ ก็หยุดวันอาทิตย์ วันอาทิตย์จึงเป็นวันว่างจากงานการทางฝ่ายโลก เราก็ควรถือว่าเป็นวันที่เราควรที่จะเข้าหาพระ เป็นวันที่เรามาวัดมาศึกษาธรรมะกัน จะได้ประโยชน์แก่ชีวิตต่อไป

เพราะว่าเรื่องของธรรมะเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับชีวิต เป็นสิ่งที่เราจะต้องนำมาใช้ในชีวิตของเราทุกวันทุกเวลา ถ้าเราไม่ได้นำธรรมะมาใช้เป็นหลักค้ำครองชีวิตเราก็จะกลายเป็นคนมีปัญหา มีความทุกข์ มีความเดือดร้อนใจ

ปัญญาบัณฑิตกฤ

และเมื่อมีความทุกข์มีความเดือดร้อนใจเกิดขึ้นเราก็ไม่รู้ว่าจะแก้ไขปัญหานั้นอย่างไรเพราะเราไม่ได้ศึกษาเรื่องความทุกข์ เรื่องเหตุให้เกิดทุกข์ เรื่องทุกข์เป็นเรื่องแก้ได้ แก้ได้โดยวิธีใดเราก็ไม่ได้ศึกษาไม่ได้ทำความเข้าใจไว้ เมื่อมีความทุกข์เกิดขึ้นก็ลำบาก

โดยปกติในชีวิตของเราที่ยังไม่หลุดพ้นจากปัญหามันก็มีความทุกข์มีความเดือดร้อนใจเกิดขึ้นบ้างเป็นครั้งคราวๆ คือเมื่อใดเราเปลอเราประมาทก็เกิดความทุกข์ ความเดือดร้อนใจ แต่ถ้าเมื่อใดไม่เปลอไม่ประมาท ก็ไม่เกิดความทุกข์ความเดือดร้อนใจ ความทุกข์ความเดือดร้อนใจทั้งหลายทั้งปวงนั้นเกิดเพราะเราประมาท ความประมาทก็คือการไม่มีธรรมะเป็นหลักครองใจคือขาดสติขาดปัญญาเป็นเครื่องคุ้มครองจิตใจ เราจึงเกิดปัญหา คือความทุกข์ความเดือดร้อน และเมื่อไม่รู้จักแก้มันก็มากขึ้นมากขึ้น เรียกว่าเป็นดินพอกหางหมู มันก็หนักขึ้นทุกวันทุกเวลา แต่ถ้าเราได้ศึกษาธรรมะได้รู้ได้เข้าใจในหลักธรรมะถูกต้องเราก็จะรู้ว่าอะไรเกิดขึ้นในใจของเรา อะไรตั้งอยู่ในใจของเราและเมื่อสิ่งนั้นตั้งอยู่สภาพจิตใจของเราเป็นอย่างไร มันร้อนหรือเย็น สุขหรือทุกข์ มีดีหรือสว้าง

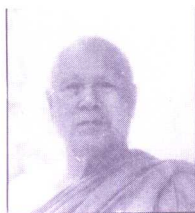
ที่พึ่งอันประเสริฐ

๖

วุ่นวายหรือว่าสงบ เราก็พอจะรู้ทันรู้เท่าต่อสิ่งนั้นแล้วจะได้จัดการแก้ไขสิ่งนั้นทันทั่วทั้งที่ สิ่งนั้นก็จะมีอำนาจครอบงำจิตใจเราได้ เราก็มีชีวิตสงบเรียบร้อยไม่มีปัญหา เพราะฉะนั้นจึงต้องแสวงหาสิ่งที่สำหรับเป็นเครื่องช่วย คล้าย ๆ กับคนเรือแตกตกอยู่ในทะเล ถ้าหากว่าเราว่ายน้ำอยู่ในทะเลใหญ่ถ้ามีอะไรเป็นที่เกาะที่จับเพียงเล็กน้อยเราก็อุ่นใจได้กระดานสักแผ่นหนึ่งก็อุ่นใจ ใต้ไม้ท่อนสักท่อนหนึ่งก็พออุ่นใจ หรือได้อะไรเป็นเครื่องช่วยชีวิตก็อุ่นใจ แล้วก็ลอยไปตามกระแสน้ำจนกว่าจะถึงฝั่งอันเป็นที่ปลอดภัย

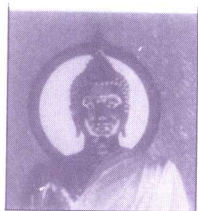
ในชีวิตเรานี้ก็เหมือนกัน เมื่อเราเกิดมามีอยู่ ๑ ชีวิตอยู่ในโลกก็เหมือนลอยมาอยู่ในทะเลใหญ่ ที่เรียกว่าโอฆสงสารหรือสังสารวัฏ สังสารวัฏก็คือการเวียนว่ายอยู่ในวัฏฏสงสาร วัฏฏะ แปลว่า วนเวียนอยู่ในนั้นตลอดเวลา เมื่อเราวนเวียนอยู่ในสงสารตลอดเวลาแต่เราไม่มีอะไรเป็นเครื่องช่วยชีวิตเราก็ไม่ปลอดภัย เราจึงต้องแสวงหาท่อนหรือแพหรืออะไรเป็นเครื่องเกาะ สำหรับให้ใจของเราสบายบ้าง

สิ่งที่เป็นเครื่องเกาะของเรานั้นในทางธรรมะเขาเรียกสรณะ สรณะ แปลว่า ที่พึ่ง หรือ เป็นหลักของใจ

เป็นที่พึงทางใจ ทำให้เกิดความอบอุ่นไม่เดือดเนื้อร้อนใจมากเกินไป เราผู้นับถือพระพุทธศาสนาจึงถือเอาพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะ ดังคำที่เราสวดว่า พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ-ข้าพเจ้าถือพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ-ข้าพเจ้าถือพระธรรมเป็นสรณะ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ-ข้าพเจ้าถือพระสงฆ์เป็นสรณะ คือเป็นที่พึ่งเป็นเครื่องปลอบใจ เป็นเครื่องประโลมใจ เป็นอาหารใจ เป็นแสงสว่างของใจ หรือจะเรียกว่าเป็นยาแก้โรคทางใจก็ได้ ผู้ที่มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นหลักใจย่อมมีความอบอุ่นทางด้านจิตใจ ไม่ว่าเหว ไม่เดือดร้อนใจ

ในคัมภีร์สูตรหนึ่งท่านเรียกว่า ธัชคคสูตร พระผู้มีพระภาคตรัสเปรียบเทียบเบื้องต้นว่า เวลาพวктеวดารบกับพวกอสูร เวลาไปรบกับอสูรนี้พวกทหารก็มีความหวาดกลัวในการที่จะออกรบทัพจับศึก เทวดาที่เป็นหัวหน้าก็บอกว่าในการออกรบถ้าหากว่าท่านมีความหวาดกลัวต่อข้าศึกเกิดขึ้นก็ให้ดูธงของพระอินทร์ ให้ดูธงของปชาบดีสสะ ซึ่งเป็นแม่ทัพ ให้ดูธงวรุณนักษะ ดูธงอิสานะ แม่ทัพทั้ง ๔ พระอินทร์เป็นจอมทัพ ถ้าดูธงเหล่านั้นแล้วก็จะสบายใจ

ที่พึ่งอันประเสริฐ

๘

อุ่งใจในการรบ เพราะฉะนั้นทหารของเราจึงต้องมีธงประจำกองทัพเขาเรียกว่า“ธงชัยเฉลิมพล” เวลาออกรบนี้เอาธงชัยเฉลิมพลไปด้วย เอาไปถือเดินนำไปข้างหน้าให้ทหารได้เห็นธงเหล่านั้น เมื่อเห็นธงเหล่านั้นก็เรียกว่าชื่นใจอุ่งใจ เพราะเป็นธงสำคัญของกองทัพ

พระพุทธเจ้าบอกกับภิกษุทั้งหลายว่าภิกษุทั้งหลายเมื่อเธอไปอยู่ในป่า อยู่ในเรือนว่าง อยู่ใต้ต้นไม้ อยู่ในที่ใดก็ตาม ความหวาดเสียวทางด้านจิตใจอาจจะเกิดขึ้น เพราะว่ายังไม่หมดกิเลส ยังมีความยึดถือในตัวตนอยู่ก็ย่อมจะมีความกลัวเกิดขึ้นในที่เช่นนั้น เมื่อใดมีความกลัวเกิดขึ้นให้เธอนึกถึงพระพุทธเจ้า นึกถึงพระคุณของพระพุทธเจ้าคือนึกว่า อติปิโส ภาคะวา อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ดังที่เราสวดแปลกันอยู่นั้นแหละ หรือว่าถ้าไม่ได้นึกถึงพระพุทธเจ้า ก็ให้นึกถึงพระธรรม ว่า สวากขาโต ภาคะวะตา ธัมโม พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว ถ้าไม่นึกถึงพระธรรมก็ให้นึกถึงพระอริยสงฆ์ สวากของพระผู้มีพระภาคเจ้า ด้วยการนึกว่า สุปะฏิปันโน ภาคะวะโต สาวะกะสังโฆ สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเป็นธรรม ปฏิบัติเพื่อออกจาก

ปัญญานันทภิกขุ

ทุกข์ เมื่อเรอนึกถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ความหวาดกลัวทั้งหลายที่เกิดขึ้นในใจนั้นก็หายไป ไม่ทำให้เรากลัวต่อไป อันนี้เป็นเครื่องทำใจให้อุ่นให้สบาย

คนเราเวลาเดินทางเปลี่ยวในป่าใหญ่หรือป่าเล็กก็ตาม หรือว่าเวลาค้าคินมันมืดไม่มีแสงสว่าง เราอยู่คนเดียวจิตก็ฟุ้งซ่าน จิตที่ฟุ้งซ่านนั้นก็อาจจะคิดนึกไปว่าจะมีอันตรายแล้วก็มี ความกลัว หนุมันวิ่งบนเพดานเสียงดังกรอบแกรบกี้กลัว อะไรมีเสียงก็กลัวทั้งนั้น ความกลัวนั้นเกิดขึ้นในใจ ทำไมเราจึงกลัว เพราะเราไปนึกถึงสิ่งที่ให้เรากลัว ทีนี้ถ้าเปลี่ยนแนวคิดเสีย คืออย่าไปคิดถึงสิ่งที่เรากลัว แต่ให้ไปนึกถึงพระพุทธเจ้าเช่นเราภาวนาว่าพุทโธ พุทโธ ก็ได้ หรือภาวนา อิติปิโส ะคะวา ฯ อะไรก็ได้ หรือสวดแปลไปด้วยก็ได้ นั่งสวดมนต์ไปตลอดเวลา ความกลัวนั้นก็จะหายไปจากใจของเรา ทำไมมันจึงหายไปเพราะว่าเราไม่ได้คิดถึงสิ่งที่เรากลัว คนเราเวลากลัวอะไรก็เพราะเราคิดถึงสิ่งนั้น เรากลัวผี ก็เพราะเรานึกถึงผี เรากลัวสัตว์ร้ายก็นึกถึงสัตว์ร้าย เรากลัวผู้ที่พยาบาทอาฆาตจองเวร เพราะเราไปทำเวรทำกรรมไว้กับใครๆ แล้วเราก็นึกว่าคนนั้นจะย้อนกลับมาทำร้ายเรา มายิงเรา มาฆ่าเรา เราก็

ที่พึ่งอันประเสริฐ

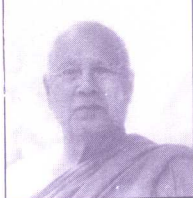
๑๐

เกิดความกลัวสะดุ้งหวาดเสียวขึ้นในใจ ในเวลาเช่นนั้น เราจึงควรจะเปลี่ยนความคิดให้หันมานึกถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เรียกว่าภาวนา

คนโบราณเขาจึงให้คาถาสำหรับภาวนากันนั้นกันนี้ ก็ไม่ใช่เรื่องสำคัญอะไร แต่ว่าเป็นเรื่องการเปลี่ยนอารมณ์ เปลี่ยนความคิดทางจิตใจ ให้เราหายกลัวนั่นเอง เป็นการดับความกลัวชั่วคราว ยังไม่เป็นการดับอย่างถาวร

ความกลัวจะสิ้นไปจากใจเราอย่างแท้จริงนั้นก็เมื่อเราเกิดมีปัญญา มีปัญญารู้ว่าไม่มีอะไรน่ากลัว ไม่มีอะไรที่น่าเอา ไม่มีอะไรที่เป็นตัวตนถาวร มันเป็นแต่เพียงสิ่งที่เกิดขึ้นจากเครื่องปรุงเครื่องแต่ง ไหลไปตามอำนาจของการปรุงแต่ง แล้วมันก็ดับไป เกิดอีก ดับอีก เกิดดับ เกิดดับ อยู่ตลอดเวลา ไม่มีส่วนใดที่เป็นอันตรายแก่เรา หรือจะมาทำลายเรานั้นไม่มี ถ้าเรานึกอย่างนั้นเรียกว่าคิดด้วยปัญญา เมื่อคิดด้วยปัญญาก็เรียกว่าเห็นแจ้งแทงทะลุในสิ่งนั้น ความกลัวนั้นก็หายไป

พระพุทธเจ้าก็ดี พระอรหันตสาวกของพระพุทธเจ้าก็ดี ไม่มีความกลัวแล้ว เพราะท่านไม่มีตัวจะให้กลัว อยู่ในป่าก็เหมือนกับอยู่บ้าน อยู่ที่ไหนเหมือนกัน มีดหรือ

สว่างก็เหมือนกัน เพราะไม่มีความคิดในเรื่องความกลัวอะไรในใจของท่าน แต่ว่าคนธรรมดาเรายังไม่บรรลุคุณธรรมขั้นนั้น ยังมีความยึดมั่นถือมั่นในตัวตนอยู่ แล้วก็ยังยึดติดในสิ่งที่เขาสมมติ ว่ามีสิ่งนั้นว่ามีสิ่งนี้ เราก็ยังมีความกลัวอยู่

เช่นว่าในบ้าน ๆ หนึ่งเขาบอกว่าที่บ้านมีผี ความจริงไม่ได้มีผีอะไรหรอก บ้านนั้นมันเป็นบ้านตึกใหญ่ แล้วข้างบนมีเพดาน เพียงแต่บนเพดานนั้นมีหนูหรือมีสัตว์บางอย่างอาศัยอยู่ พอกลางคืนมันก็เคลื่อนไหวเสียงดังอย่างนั้นอย่างนี้คนที่ไปนอนก็ได้ยิน ไอ้อารมณ์กลัวผีมันมีอยู่ในใจ แล้วพอได้ยินเสียงอะไรก็ขนลุกขนพองแล้วก็นึกว่า“ผี” ความจริงไม่มีผีอะไร สัตว์บนเพดานมันเลื้อยคลานมันเคลื่อนไหวก็เกิดเสียงขึ้นแล้วเรานึกว่าเป็นผี ถ้าเราเข้าใจความจริงว่าเป็นเสียงหนูหรืออาจจะเป็นเสียงนกหรือเป็นเสียงค้างคาวที่อาศัยอยู่บนเพดานเคลื่อนไหวได้เราก็ไม่กลัวเพราะเราเข้าใจ เมื่อเราเข้าใจเราก็ไม่เกิดความกลัวเราก็นอนหลับสบายไม่มีปัญหาอะไร คนเราก็กว้างเพราะนึกถึงสิ่งนั้น เช่น เรากลัวผีก็นึกถึงผี สร้างภาพขึ้นในใจว่าผีรูปร่างอย่างไรมาหลอกเรา รูปร่างที่เราสมมติ

ที่พึ่งอันประเสริฐ

๑๒

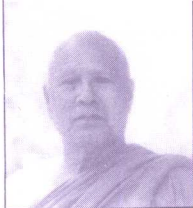
ก็จะเป็นโคจรกระตุกเพราะเราเคยเห็นโคจรกระตุก ความจริงโคจรกระตุกไม่ใช่ผี ผีไม่ใช่โคจรกระตุกอย่างนั้นแต่มันเป็นเรื่องที่เราสร้างขึ้นในใจของเราสำหรับหลอกตัวเราเองให้กลัวให้ตกใจ แต่ถ้าเราไม่คิดอย่างนั้นสิ่งเหล่านั้นก็ไม่มี ความกลัวก็ไม่เกิดขึ้นจากความรู้สึกนั้น ก็สบายใจ

เพราะฉะนั้นในเวลาที่เรามีความทุกข์มีความหวาดเสียวในเรื่องอะไร ก็ควรจะใช้ปัญญาพิจารณาในเรื่องเหล่านั้นให้ถูกต้อง ให้รู้ว่าสิ่งนั้นมันคืออะไร มันมีจริง ๆ หรือเปล่าหรือเพียงสักแต่เป็นสิ่งที่สมมติขึ้นชั่วครั้งชั่วคราวแล้วมันก็ไม่เป็นอันตรายแก่เรา ไม่มีพิษมีภัยแก่เราเราก็ไม่กลัว ทำใจสบายแล้วเราก็หลับนอนได้โดยไม่สะดุ้งหวาดเสียว เพราะฉะนั้นคนเราต้องอยู่กันชนิดที่เรียกว่ามีที่พึ่งมีหลักใจ ศาสนาจึงเป็นที่พึ่งที่เป็นหลักของใจ

ทุกศาสนามีสิ่งให้คนเป็นหลักใจเรียกว่า“สรณะ” ด้วยกันทั้งนั้นไม่ว่าศาสนาไหน แต่ว่าพุทธศาสนาเรานั้นก็ถือว่า พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นหลักใจอย่างสำคัญ เป็นที่พึ่งอันสูงสุดของเราทั้งหลาย

ที่นี่ เราจะพึ่งพระพุทธเจ้า พึ่งพระธรรม พระสงฆ์ให้ถูกต้อง ก็ต้องหมายความว่าเข้าใจถึงคุณค่าของสิ่งนั้น

ปัญญาบัณฑิตกฤษ

พระพุทธเจ้าที่เราหมายถึงนั้น หมายถึงคุณค่าของพระพุทธเจ้า พระธรรมก็เหมือนกัน หมายถึงคุณค่าของพระธรรม พระสงฆ์ก็หมายถึงคุณค่าของพระสงฆ์ หรือพูดอีกอย่างหนึ่งว่าหมายถึงคุณความดีที่มีอยู่ในองค์พระพุทธเจ้า ที่มีอยู่ในองค์พระธรรม ในองค์พระสงฆ์ เราเอาความดีนั้นแหละมาเป็นเครื่องเตือนจิตสะกิดใจ มาคิดมานึก หรือเอามาใช้เป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทำให้เราไม่ต้องกลัวต่อสิ่งนั้น

ทีนี้คนเราต้องการสิ่งประเล้าประโลมใจหรือปลอบจิตปลอบใจ เขาจึงสร้างวัตถุอะไรขึ้นแทน เช่น สร้างพระพุทธรูปองค์น้อยๆ ให้เรามาไว้กับเนื้อกับตัว แล้วเราก็มีความเชื่อว่าสิ่งนี้จะสามารถช่วยเราได้ ความเชื่ออย่างนั้นความจริงก็ยังไม่ถูกต้องทีเดียว ถ้าให้ถูกต้องก็ต้องคิดว่าสิ่งนี้เป็นเครื่องเตือนใจให้เราคิดถึงพระธรรม คำสอนของพระพุทธเจ้า แล้วเราเอาพระธรรมนั้นมาเป็นเครื่องปลอบโยนจิตใจ ทำให้ใจเรามีปัญญา มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเหล่านั้นถูกต้องขึ้นมา แล้วเราก็ไม่มีความหวาดกลัวต่อสิ่งเหล่านั้น อันนั้นจึงจะเป็นความถูกต้อง แต่ถ้าเรานึกว่าสิ่งที่มีอยู่กับตัวจะคุ้มครองเรา จะรักษาเรา

ที่พึ่งอันประเสริฐ

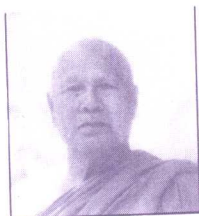
๑๔

ให้ปลอดภัย ความคิดเช่นนั้นยังไม่ถูกต้องยังไม่ตรงต่อความเป็นจริง ให้คิดแต่เพียงว่าสิ่งนี้เป็นภาพล่อใจจงใจให้เราได้คิดถึงเนื้อแท้ของสิ่งเหล่านั้นเท่านั้นเอง เหมือนกับว่าเรามีรูปถ่ายของคนที่เราเคารพนับถือ เช่น รูปคุณพ่อ คุณแม่ คุณปู่ คุณย่า คุณตา คุณยาย หรือรูปใครๆ ก็ตามที่เราเคารพบูชาในคุณงามความดีของท่าน เราก็เอารูปนั้นมาไว้ที่บ้านที่เรือนเรา เราก็ดูรูปเหล่านั้น

เมื่อเห็นรูปนั้นเราจะต้องมองให้ทะลุรูปนั้นเข้าไป ไม่มองเพียงแต่รูปเฉยๆ เพราะรูปเฉยๆ ก็คือกระดาษกับสีเท่านั้นเองแต่เรามองทะลุรูปนั้นเข้าไป มองทะลุเข้าไปถึงคุณงามความดีของท่านผู้นั้นด้วย เรานึกว่าคนๆ นี้เป็นคนดีอย่างไร มีธรรมะเป็นหลักใจอย่างไร มีความประพฤติดีประพฤติชอบอย่างไร เรามองให้เห็นและเมื่อมองให้เห็นคุณงามความดีนั้นแล้วเราก็น้อมเอาความงามความดีนั้นมาใส่ไว้ในใจเรา ทำใจเราให้มีความงามความดีอย่างนั้นความงามความดีที่เราใส่ไว้ในใจนั้นแหละจะช่วยรักษาใจให้ปกติจะช่วยคุ้มครองป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายภายในหรืออันตรายภายนอก

อันตรายภายในก็คือความคิดผิวนั้นเอง ความ

ปัญญาบันทึก

คิดผิดเป็นอันตรายภายในแล้วมันก็ไปแสหาอันตรายภายนอกเช่นไปคบคนผิด ไปสู่สถานที่ผิด ไปทำอะไรผิดๆ แล้วก็เกิดเป็นปัญหาคือความทุกข์ความเดือดร้อนใจนั้นก็เพราะว่าเราไม่มีคุณธรรมเป็นหลักประจำใจ แต่ถ้าเรามีคุณธรรมเป็นหลักครองใจอยู่ สิ่งนั้นก็อย่าทำร้ายเรา เพราะคิดอะไร พุดอะไร ทำอะไร ก็คิดเป็นธรรมะ พุดเป็นธรรมะ คบหาสมาคมกับใครก็ใช้ธรรมะเป็นหลักในการคบหาสมาคม เราจะไปไหนเราก็ใช้ธรรมะเป็นเครื่องพิจารณา

เช่น จะไปไหน ไปทำไม ไปทำอะไร ไปเพื่ออะไร ไปแล้วเราจะได้อะไร สิ่งที่ได้จากการไปสถานที่นั้นคืออะไรเป็นบุญหรือเป็นบาป เป็นกุศลหรือเป็นอกุศล ทำให้เราร้อนหรือทำให้เราเย็น ทำให้เราเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ ให้อุ่นวายหรือให้สงบ เราก็พิจารณา

ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่ได้เรื่องอะไร ไปแล้วก็สร้างปัญหาคือความทุกข์ความเดือดร้อนแก่ชีวิตของเราเปล่าๆ เราก็บังคับตัวเองควบคุมตัวเองไม่ให้ทำสิ่งนั้น ไม่ให้พุดสิ่งนั้น เราก็ปลอดภัย ความปลอดภัยเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเราปฏิบัติธรรม แล้วธรรมที่เราเอามาปฏิบัตินั้นแหละ จะคุ้มครองเรา รักษาเราให้อยู่รอดปลอดภัย อย่างนี้ถูกต้อง

ที่พึ่งอันประเสริฐ

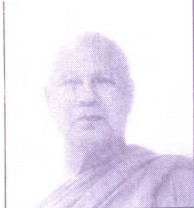
๑๖

แต่ถ้าหากเราไม่ได้คิดอย่างนั้น เราคิดว่าสิ่งนั้นมีฤทธิ์มีเดชศักดิ์สิทธิ์ อย่างนี้เรียกว่าคิดไม่ถูกต้อง สิ่งนั้นไม่สามารถจะช่วยให้เราได้ เราจะต้องเข้าถึงเนื้อแท้ของสิ่งนั้น สิ่งนั้นจึงจะอยู่กับเรา และช่วยเราให้อยู่รอดปลอดภัย ไม่เกิดความเสียหาย อันนี้เป็นเรื่องสำคัญ

และถ้าเราเข้าใจเรื่องสำคัญอย่างนี้เราก็ไม่ต้องไปลงทุนซื้อหาวัตถุที่เขาทำขึ้นด้วยราคาแพงเพราะไม่ต้องแพงก็ได้ ไม่ต้องของคนนั้นคนนี้ก็ใช้ได้ แต่ว่าเป็นภาพเตือนจิตสะกิดใจให้เราได้คิดได้นึกในสิ่งที่ถูกที่ชอบ เช่น รูปพระพุทธรูปก็ไม่ต้องเอาว่าสมัยนั่นสมัยนี้ ต้องทำด้วยผู้นั้นต้องทำด้วยผู้นี้ มีการปลุกเสกอย่างนั้นอย่างนี้ อันนั้นเป็นเรื่องสมมติทั้งนั้นไม่ใช่เรื่องแท้ แต่เรื่องที่แท้จริงเมื่อเป็นรูปแทนพระถูกต้องก็เป็นอันใช้ได้ ไม่ต้องปลุกไม่ต้องเสกอะไร เราเอามาใช้เป็นเครื่องเตือนจิตสะกิดใจให้ได้คิดถึงข้อปฏิบัติของพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ สิ่งนั้นก็ช่วยคุ้มครองเราอย่างถูกต้อง อยู่รอดปลอดภัย

รวมความว่าความปลอดภัยอยู่ที่ความเข้าใจในธรรมะและอยู่กับการปฏิบัติธรรมถูกต้อง ถ้าเราไม่เข้าใจเราก็ปฏิบัติไม่ถูกเมื่อปฏิบัติไม่ถูกก็ไม่ปลอดภัย ยังมีพิษมี

ปัญญานันทภิกขุ

ภัยอยู่ในตัวเรา แล้วอาจจะดึงดูดพิษภัยมาจากตรงอื่นผู้อื่นเพราะเรามีเครื่องล่อที่ไม่ถูกต้อง แต่ถ้าเราเป็นผู้มีธรรมะเป็นหลักครองใจเราเรียกว่าเป็นผู้ที่มีเครื่องล่อถูกต้อง สิ่งถูกต้องก็จะไหลมาหาเรา เกิดเจริญงอกงามขึ้นในตัวเรา เป็นเกราะป้องกันตัวเราให้พ้นจากภัยอันตรายไม่มีปัญหาเป็นความทุกข์เป็นความเดือดร้อนใจ ความกลัวต่าง ๆ ก็จะหายไปจากใจของเรา

ด้วยความคิดที่ถูกต้องอย่างนี้จึงขอให้ญาติโยมเข้าใจความหมายของสิ่งที่เรามี เราใช้ให้มันเป็นความถูกต้องโดยความเป็นธรรม ความเป็นธรรมนั้นมันอยู่ที่ธรรมะอย่างเดียว ในทางคำสอนของพระพุทธเจ้าเรียกว่า“พระธรรม”มันมีทั่วไปในคัมภีร์ทุกคัมภีร์ คัมภีร์ของใครก็เรียกว่า“ธรรม”ทั้งนั้น แต่ก็ไปตั้งชื่อให้มันแปลก ว่าเป็นธรรมะผู้นั้น ธรรมะผู้นี้ แล้วทำให้คนเข้าไปยึดไปติดเป็นเหตุให้เกิดแยกเขาแยกเรา มีตัวเขา มีตัวเรา เกิดความแตกแยกแตกร้างเป็นพรรคเป็นพวก แล้วก็ทำการทะเลาะเบาะแว้งกันดังปรากฏเป็นข่าวอยู่ในรูปนี้บ่อย ๆ ว่ามีการแตกแยกกันรบกัน ที่รบกันอยู่แถวตะวันออกกลาง ไม่รู้จักจบจักสิ้นนั้นก็ไม่ใช่เรื่องอะไร เรื่องของศาสนาที่คน

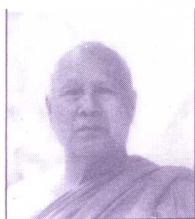
ที่พึ่งอันประเสริฐ

๑๘

นับถือ พวกหนึ่งนับถือมุสลิม พวกหนึ่งนับถือคริสเตียน แล้วก็แบ่งเป็นสองฝักสองฝ่ายไม่เข้าหากันไม่ลงรอยกัน ฆ่ากันตายไปหลายพันแล้วเป็นหมื่นคนแล้ว แล้วยังฆ่ากัน อยู่ต่อไป

การที่เป็นเช่นนั้นเรียกว่าเป็นการไม่ถูกต้อง คน เหล่านั้นไม่เข้าถึงธรรมะของศาสนาที่นับถือ มุสลิมก็ไม่ เข้าถึงธรรมะของมุสลิม คริสเตียนก็ไม่เข้าถึงคริสเตียน ไป ยึดเอาแต่เปลือกนอก ไม่เอามาใช้ในชีวิตประจำวัน เถียง กันเรื่องเปลือกทะเลาะกันเรื่องเปลือก แต่ไม่เข้าถึงแก่น แท้ ความจริงเมื่อเข้าถึงตัวธรรมะแล้วเหมือนกันหมด ธรรมะไม่ได้แตกต่างอะไรกัน เพราะว่าตัวธรรมะนั้นไม่ได้ มีสีมีกลิ่นอะไร เป็นแต่ข้อปฏิบัติซึ่งเรานำมาใช้ในชีวิต ประจำวันแล้วก็ทำให้เราเจริญก้าวหน้าด้วยคุณธรรม ไม่มีอะไรเป็นเรื่องแตกแยกแตกร้าง แต่ว่าคนไม่ค่อยถึง ที่ไม่ ถึงก็เพราะผู้นำทางศาสนาคืออาจารย์นั้นแหละเป็นผู้สอน ให้คนเกิดความเข้าใจผิดให้ถือเขาให้ถือเราให้เกิดการ แตกแยกแตกร้าง

อันนี้ก็เรียกว่าสอนไม่ถูกต้อง เป็นการสอนผิด จากหลักความจริง จึงทำให้เกิดปัญหา พระสัมมา

สัมพุทธเจ้าของเราที่ท่านไม่สอนคนให้แตกแยก ไม่ให้คนแบ่งพรรคแบ่งพวก แต่ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันดังปรากฏอยู่ในพระสูตรฯหนึ่งชื่อว่า“อุบาลีโอวาทสูตร” สูตรนี้เกี่ยวกับคนชื่ออุบาลี ไม่ใช่พระอุบาลี แต่เป็นคฤหัสถ์ชื่ออุบาลี เป็นเศรษฐีใหญ่ในเมืองนั้น แต่ว่าท่านผู้นี้นับถือศาสนาไชนะ ศาสนาไชนะเป็นของท่านมหาวีระ ท่านมหาวีระก็เป็นกษัตริย์เหมือนกับเจ้าชายสิทธัตถะซึ่งเป็นกษัตริย์แล้วออกไปบวช เป็นการแหวกแนวคนที่สอนธรรมสอนวิชาการต่างๆนี้มักจะเป็นพวกพราหมณ์ พราหมณ์เขารับหมดในเรื่องพวกนั้นผู้สอนก็ต้องเป็นพราหมณ์ แต่ว่าเจ้าชายสิทธัตถะก็ดี มหาวีระก็ดี ท่านเป็นเชื้อกษัตริย์ เจ้าชายสิทธัตถะเป็นพวกศากยวงศ์ อยู่ในเมืองกบิลพัสดุ์ ส่วนมหาวีระนั้นเป็นพวกกษัตริย์อยู่ในเมืองซึ่งเรียกในสมัยนี้ว่าเมืองปาวา อยู่ใกล้กรุงราชคฤห์เหมือนกัน ท่านผู้นี้เกิดเติบโตขึ้นก็มีความคิดในทางศาสนาที่ไปในรูปเปลี่ยนแปลง ไม่เหมือนของเดิม เพราะเห็นว่าควรที่จะพัฒนา มีความคิดเหมือนกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วก็เที่ยวสอนศาสนาอยู่ในคราวเดียวกัน รุ่นเดียวกัน อ่อนกว่าพระพุทธเจ้า ๘ ปีเท่านั้นเอง จึงออก

ที่พึ่งอันประเสริฐ

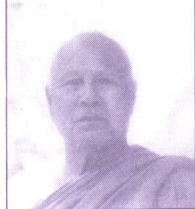
๒๐

บวชแล้วเที่ยวสอน มีลูกศิษย์มากมาย เดียวนี้ก็ยังมียุคศิษย์อยู่มากในประเทศอินเดีย โดยมากเป็นพวกพ่อค้าในเมืองใหญ่ๆ คนเหล่านี้เคร่งศาสนาไม่สูบบุหรี่ไม่ดื่มเหล้า ไม่เที่ยวกลางคืน ไม่เล่นการพนัน ชยันต์มหาหิกิน เป็นอยู่อย่างประหยัดอดออม ก็เป็นหลักธรรมที่ดีอยู่เหมือนกัน

นักบวชศาสนานี้มีเป็นพวก ๒ พวก พวกหนึ่งนั้นนุ่งผ้าขาว แต่พวกหนึ่งนั้นเขาเรียกว่านุ่งลมห่มฟ้า คือ ไม่นุ่งผ้าเลย ไปไหนก็ล่อนจ้อนไปอย่างนั้นแหละ ภาชนะก็ไม่มี บาตรสำหรับใส่อาหารก็ไม่มี เวลาบิณฑบาตก็เอามือรับจากชาวบ้าน รับแล้วก็เอามากิน กินตรงนั้น ไม่นั่ง ยืนกินอยู่ตรงนั้น กินจนอิ่ม เวลากินน้ำแกงก็ไหลตามข้อศอก เปื้อนไปจนถึงแข้งถึงขาไม่สนใจเรื่องภายนอก แล้วก็พออิ่มแล้วชาวบ้านก็เอาน้ำมาให้ล้างมือ แล้วเอาน้ำมาล้างน้ำแกงที่เปื้อนเปื้อนด้วย แล้วก็เช็ดให้เรียบร้อยแล้วท่านก็ไปอยู่ในป่า ไม่ค่อยไปไหน อยู่แต่ในป่าเงียบๆ ปฏิบัติทางด้านจิตใจ

อุบาสี คฤหบดีในสมัยนั้นก็มีความเลื่อมใสพวกนี้ เราเรียกว่า“นิครณห์” มีความเลื่อมใสมาก ปฏิบัติบำรุงอยู่ตลอดเวลา แต่ได้ข่าวว่า พระพุทธเจ้าแสดงธรรมไพเราะในเบื้องต้น-ท่ามกลาง-ที่สุด ก็อยากจะไปฟังธรรมจาก

ปัญญานันทภิกขุ

พระพุทธเจ้า แต่ว่าเป็นคนเรียบร้อย เคารพในครูบา อาจารย์ที่ตนนับถือ จึงไปลา ไปลาครูอาจารย์ กะว่าจะไป ฟังธรรมพระพุทธเจ้า

แต่ครูอาจารย์บอกว่า จะไปทำไม พระพุทธเจ้าท่านก็สอนเหมือนที่เราสอน ไม่ต้องไปก็ได้ เอ้า...ไม่ให้ไป ครั้งที่ ๒ อยากจะไปฟังอีก ก็ไปลา อาจารย์ก็ห้ามไม่ให้ไป พอครั้งที่ ๓ ก็นึกในใจว่า เราไปลาแล้วก็ไม่ได้ไป อาจารย์ห้ามทุกที ไม่ต้องลาแล้ว...ไปเลย ว่าแล้วก็ไป ไม่ต้องลาอาจารย์ ไปเฝ้าพระพุทธเจ้า...ฟังธรรม

ฟังธรรมนี้ไม่ใช่ว่าพระพุทธเจ้าพูดผู้เดียว ท่านถาม-ตอบ ถาม-ตอบ ในพระสูตรในคัมภีร์พุทธศาสนา ถ้าเป็นเรื่องคนที่แปลกมาฟังธรรมนี้มักจะใช้วิธีถาม-ตอบ แล้วเข้านึกไว้เรียบร้อย ถามยังงี้ ตอบยังงี้ ถามกันไป ถามกันมา จนเข้าใจแจ่มแจ้งปัญหาทั้งหลาย ฟังแล้วก็มี ความปลื้มใจ อยากจะเป็นลูกศิษย์ของพระพุทธเจ้า คือ อยากจะแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

แต่ว่าพระผู้มีพระภาคบอกว่า คฤหบดี...ท่านเป็นคนมีเกียรติมีชื่อเสียงในเมืองสาวัตถี ใคร ๆ ก็รู้จักท่าน แล้วท่านเคยเป็นลูกศิษย์ของพวกนิครณห์มาก่อน แล้ว

ที่พึ่งอันประเสริฐ

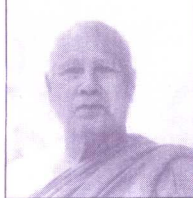
๒๒

ท่านจะทิ้งมานับถือเรานั้น คนทั้งหลายจะนิินหาว่าร้ายว่าเป็นคนใจง่าย ใจเบา เปลี่ยนศาสนา เปลี่ยนครู อาจารย์ได้ง่าย อย่าเลยไม่ต้องทำอย่างนั้นหรอก

อันนี้น่าฟัง คือพระพุทธเจ้าท่านไม่ปรารถนาลูกศิษย์ ใครมาแสดงตนต้องบอกให้คิดให้ดีก่อน คิดให้รอบคอบ อุบาสีคฤหบดีได้ฟังเช่นนี้ก็เลื่อมใสมาก กราบทูลว่า ข้าพระองค์ถ้าจะไปสำนักใด เขาต้องยกธงต้อนรับตั้งแต่ต้นทาง แสดงความยินดีปรีดาว่าอุบาสีคฤหบดีมาสำนักของเรา เขาต้อนรับเราเป็นการใหญ่ แต่ว่าข้าพระองค์มาสำนักพระพุทธองค์นี้ ไม่มีอะไร ไม่มีการตื่นเต้น ไม่มีการต้อนรับด้วยวิธีการใดๆ ทั้งนั้น มาเฉยๆ มานั่งฟังธรรมเท่านั้นเอง แล้วก็มีใจเลื่อมใส อยากจะเป็นลูกศิษย์ พระองค์ก็ยังห้ามอีก การเป็นเช่นนี้ทำให้ข้าพระองค์เลื่อมใสมากขึ้น ว่าพระองค์ไม่เหมือนครูอาจารย์ทั้งหลายที่สอนอยู่ในประเทศนี้ เขาอยากได้ศิษย์ อยากได้ลูกศิษย์ที่ร่ำรวยอยากได้คนเก่งๆ

ถ้าเป็นสมัยนี้ ก็อยากได้รัฐมนตรีเป็นลูกศิษย์ อยากให้นายกมาเป็นลูกศิษย์ อยากให้เจ้าแก๊วใหญ่มาเป็นลูกศิษย์ ถ่ายรูปคู่กันแล้วเอาไปติดฝาไว้ดู บอกใครต่อใครว่า

ปัญญานิเทศิกขุ

นี่ ฉันไม่ใช่ย่อยนะ พระองค์เจ้านั้นก็มาหา คนนั้นก็มาหา
เอามาติดไว้ในห้องรับแขก ใครไปใครมาก็จะได้ยิน โอ...
อย่างนี้ก็ไม่ใช่อย่อยคนนั้นมาเป็นลูกศิษย์คนนี้มาเป็นลูกศิษย์
ต้องโฆษณา โอ้โฆษณามากๆ มันก็ยุ่งเหมือนกัน

ที่นี้ก็พระพุทธเจ้าท่านไม่ทำอย่างนั้น ท่านเฉยๆ
เขาจึงประกาศว่าเลื่อมใสมากขึ้น ข้าพระองค์ต้องแสดงตน
เป็นพุทธมามกะ เลยแสดง พอแสดงตนเป็นพุทธมามกะ
แล้ว พระพุทธเจ้าเตือนอย่างไร นำฟัง...ตรงนี้นำฟัง เป็น
ประโยชน์มาก

พระองค์บอกว่า คฤหบดี...สมัยหนึ่งท่านเคยเป็น
ลูกศิษย์ของพวกนิครณห์ บ้านของท่านเปิดสำหรับคน
เหล่านั้นอยู่ตลอดเวลา เขาได้มารับอาหารจากบ้านท่าน
ท่านทำการต้อนรับอย่างดี เมื่อท่านมาเป็นลูกศิษย์เรา
แล้วประตูบ้านอย่าปิด นักบวชเหล่านั้นจะมาที่บ้านท่าน
ให้ท่านต้อนรับอย่างเดิม เคยเลี้ยงเคยดูอย่างไรให้ทำ
อย่างนั้น อย่ารังเกียจเด็ดฉันท้ในครูอาจารย์เก่าๆ ให้
ต้อนรับขับสู้อย่างเดิม

อุบาสิกี่ปลื้มใจมากในการตรัสของพระพุทธเจ้า
ลุกขึ้นแสดงความเคารพ พวกนิครณห์ทั้งหลายมาก็ต้อนรับ

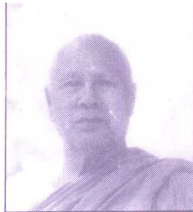
ที่พึ่งอันประเสริฐ

๒๔

ไม่ได้แสดงอาการรังเกียจเด็ดจันท์อะไร แล้วเขาพูดธรรมะให้ฟัง ก็ฟังด้วยความเคารพ ไม่รังเกียจ

อันนี้เป็นหลักของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้านั้น ท่านไม่สอนให้คนแตกแยกแตกร้าง ไม่ต้องการลูกศิษย์ ไม่ต้องการให้คนมาประกาศตนแล้วพูดโฆษณา ซึ่งผิดกับคนสมัยนี้ สมัยนี้ครูบาอาจารย์มักจะหวงแหนลูกศิษย์ มาวัดนี้ไม่อยากให้ไปวัดไหน หนังสือของสำนักอื่นไม่อยากให้อ่านให้อ่านแต่ของสำนักเดียว สำนักอื่นอ่านไม่ได้ ไม่ให้ไปหามาสู่ แบบนี้มีอยู่

ในสมัยหนึ่งในเชียงใหม่โยมชื่น สิโรรส เดียวนี้อายุ ๙๘ โยมชื่น สิโรรส อาตมาไปเยี่ยมแล้วเมื่อวานขึ้น เป็นผู้อุปถัมภ์พุทธนิคม ก่อนนี้มีพระมาอยู่ เป็นพระธุดงค์ ท่านก็เลื่อมใสให้การต้อนรับขับสู้เลี้ยงดูอย่างดี แล้วก็มีหนังสือพุทธศาสนาของไชยามาด้วย โยมแกก็ได้อ่าน อ่านแล้วก็เลื่อมใสในกิจการของท่านพุทธทาส ก็เลยคิดว่าจะต้องไปเยี่ยมเยียน ไปศึกษา ก็ไปกราบลาอาจารย์เหล่านั้นอาจารย์เหล่านั้นก็ไม่ให้ไป บอกว่าโยมจะไปทำไมมันไกลพวกอาตมาอยู่ใกล้แล้วโยมจะเอาอะไรก็ได้ ท่านพุทธทาสไม่ได้สอนอะไรต่างไปจากที่อาตมาสอนหรอก ห้ามไม่ให้ไปแต่

ว่าโยมอยากจะไป แต่ชั้นแรกไม่ไปเองส่งลูกชายกับลูกเขยไปเยี่ยมท่านดูว่าท่านอยู่อย่างไร สอนอย่างไร ลูกชายกับลูกเขยก็ไป ไปอยู่สองสามวันแล้วกลับมาเล่าให้ฟัง โยมยิ่งอยากไปมากขึ้นเลยเข้าไปลาอาจารย์เหล่านั้น อาจารย์เหล่านั้นก็เห็นว่าห้ามไม่ไหวแล้ว เพราะอยากจะไปมาก แต่สั่งว่าส่งพระอาจารย์องค์หนึ่งคุมไปด้วย เป็นพี่เลี้ยงไป โยมก็ไป ไปแล้วกลับมา

พอลกลับมาพระองค์ที่เป็นพี่เลี้ยงไปเที่ยวพูดตามบ้านญาติโยมที่เชียงใหม่ บอกว่าท่านพุทธทาสไม่มีอะไรหรอก ขุดบ่อล่อปลาเท่านั้นเอง โยมฟังเข้าใจไหม “ขุดบ่อล่อปลา” คือว่า พวกจับปลาในหนองนี้มีปลาก็ไปขุดบ่อกัน ขุดบ่อแล้วก็ทำทางให้ปลาเดิน แล้วที่นี้ทางให้ปลาเดินต้องทำให้น้ำไหลน้ำไหลไป ปลาก็เห็น เอ๊ะ...นี่น้ำไหล มีหนองใหม่ ๆ เราขึ้นไปตามทางนี้ ปลาก็ไต่ไปตามทางที่น้ำไหลได้ ไปก็ตกบ่อ ในบ่อนั้นลึก ปรากฏว่าปลานั้นขึ้นไม่ได้ก็เลยตกบ่อ ปลาตกบ่อคนก็จับปลานั้นมาแกง มาต้มยำ นี่เขาเรียกว่าขุดบ่อล่อปลา

ที่นี้พระอาจารย์ก็ไปคุยกับญาติโยมที่เชียงใหม่ เกือบทุกบ้านที่คุ้นเคยว่าท่านพุทธทาสไม่มีอะไรหรอก ขุด

ที่พึ่งอันประเสริฐ

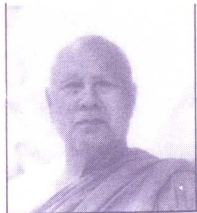
๒๖

บอหล่อปลา หมายความว่า ตั้งสำนักเพื่อลาภเพื่อผลเพื่อต้องการดึงคนให้ไปหา ซึ่งความจริงไม่ใช่อย่างนั้นเลย ท่านไม่ได้โฆษณาตัวท่าน ไม่ได้โฆษณางานของท่านให้คนอื่นรู้ คนโฆษณานี้ก็คือหลวงพ่อนั่นเอง คนที่ได้รู้จักสวนโมกข์ได้ไปหาท่านพุทธทาสนี่เพราะหลวงพ่เป็นผู้โฆษณา ทางวิทยุ ทางโทรทัศน์ ไปไหนก็พูดบ่อยๆ คนก็อยากไปศึกษา ท่านเจ้าคุณเองท่านก็เฉยๆ ไม่โฆษณา

ใครไปหาท่าน ท่านก็ไม่พูดเรื่องอื่น พูดแต่ธรรมะ ไม่ได้สนใจเรื่องอะไร ท่านทำอะไรสร้างอะไรอยู่ ไม่ได้เรียไร ไม่ได้บอกว่า นี่...โยมกำลังสร้าง ยังไม่เสร็จ เพราะเงินยังไม่พอ ไม่เคยพูดคำเช่นนั้น คนไปเห็นเองเขาทำบุญเอง ก็เท่านั้นเอง

ที่พูดเรียไรมากก็อาตมาพูดทางวิทยุ ทางโทรทัศน์ บอกว่าวัดต้องการจะซื้อที่ดิน สร้างสำนักปฏิบัติธรรมให้แก่ชาวต่างประเทศซึ่งต้องใช้เงินหลายล้านอยู่ โยมก็มาทำบุญที่นี้ส่งไปถวายท่าน ก็ได้ซื้อได้จัดเรียบร้อย ท่านไม่พูดทำบุญอายุ ๘๐ ปี ก็ไปขออนุญาต บอกจะประกาศหน่อย มาทำบุญที่ตรงนั้นตรงนี้ ท่านบอกว่าไม่ได้ ผิดหลักการ สวนโมกข์ไม่เคยประกาศเรียไร...อาตมาว่า ไม่ได้เรียไร

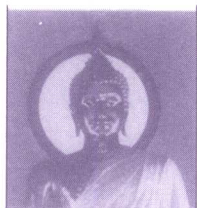
ปัญญาบัณฑิต

หรรษาประกาศให้รู้ว่าจะทำบุญที่ตรงไหนเท่านั้น ท่านว่านั้นก็เรียบร้อยแล้ว ไม่ต้องพูด ใครอยากจะทำบุญก็หาเอาเอง ไม่พูด ตลอดงาน ไม่ได้พูดเลย คนเขาไปเขาอยากจะทำ เขาก็เที่ยวทำ ทำบุญตรงไหนก็บอกว่าทำตรงนี้ ทำบุญแล้ว ก็ได้รับแจกหนังสือไปคนละหอบๆ ทำบุญมากก็ได้หนังสือ กองใหญ่ หิ้วกันไม่ไหว เป็นอย่างนั้น ไม่มีการโฆษณาตัว ท่านเอง จึงไม่มีใครสนใจเรื่องอื่น สนใจแต่เรื่องธรรมะ มันเป็นอย่างนั้น ที่นี้บางแห่งชอบโฆษณาเรื่องอะไรต่างๆ มันก็เกิดปัญหาเพราะการโฆษณานั้น จึงไม่เป็นการดี นักแต่ว่าการโฆษณาถ้าพอเหมาะพอพอดีก็ไม่เป็นไร ไม่เสียหาย

พระพุทธเจ้าไม่สอนให้คนแตกแยกแตกร้าง แต่สอนให้เกิดความรักความสามัคคี เวลาออกไปบิณฑบาตตอนเช้า ถ้าผ่านสำนักของอาจารย์อื่น เขาเรียกว่า อัญญเดียรธีย์ เดียรธีย์นี้แปลว่าท่าน้ำ อัญญเดียรธีย์แปลว่า ทำอื่น มันมีหลายท่า ทำบางรัก ทำสาธร ทำช้าง นี่มันหลายท่า ครูบาอาจารย์นี้ก็เป็นท่าๆ เรียกว่า เดียรธีย์ เป็นคำกลาง ถ้าพูดว่า“อัญญเดียรธีย์”ก็หมายความว่า ทำอื่น

พระองค์พบสำนักใดก็แวะเข้าไปคุยธรรมะกันคุยกันบางทีก็ลงรอยกันได้ บางทีคุยกันไม่ลงรอยกัน ถ้าไม่ลง

ที่พึ่งอันประเสริฐ

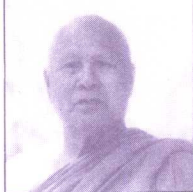
๒๘

รอยพระองค์ก็ไม่ว่าอะไร แต่พูดว่าท่านมีความคิดเห็น
อย่างนี้มาเสียนานแล้ว ควรจะเลิก ไม่ได้โกรธเคืองอะไร
กันแล้วก็ไม่ได้แย่งบริษัท ไม่ได้แย่งลาภผลสักการะ อยู่กัน
ด้วยความเรียบร้อย

อันนี้เป็นหลักการที่ถูกต้อง เราควรจะอยู่กันอย่าง
นั้น ไม่เป็นศัตรูกับใคร ไม่เป็นปฏิปักษ์คนละปึกกับใคร
แต่เราถือเป็นอันหนึ่งอันเดียว ทุกสำนักเป็นสำนักเผยแผ่
ธรรมะ วิธีการอาจจะผิดกันบ้าง ไม่เป็นไร แต่ว่าจุดหมาย
ให้คนเข้าถึงธรรมะให้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ก็สอนไปตาม
ลำดับ แต่อย่าสอนให้คนยึดถือจนกระทั่งถือเขาถือเรา
แล้วก็มีความรู้สึกแตกต่างกันระหว่างนิกาย ระหว่างสำนัก
อะไรอย่างนั้น มันเป็นการสอนที่ไม่ถูกต้อง

เช่น เรื่องนิกายเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง ถ้าเราสอน
ให้คนยึดถือก็ไม่ถูกต้อง ไปสร้างกำแพงกันไม่ให้คนเข้าถึง
กัน พระพุทธเจ้าไม่ให้สร้างกำแพง แต่ให้รื้อฝา รื้อ
กำแพงออกจากกัน ทุกคนได้เห็นกันได้ยินกันได้เข้าใจ
ซึ่งกันและกัน อยู่กันอย่างพืออย่างน้อง เรียกว่าเป็น“สห
ธรรมิก” หมายความว่า เป็นผู้ประพาสธรรมร่วมกัน ขุด
เกลาเหมือนกันเพื่อหลุดพ้นจากความทุกข์ความเดือด

ปัญญาบัณฑิต

ร้อนร่วมกัน เราไม่ได้ถืออย่างนั้น ไม่ถือเขาไม่ถือพรรคถือพวกถืออนิกายนั้นนิกายนี้ ถืออาจารย์นั้นอาจารย์นี้ แล้วยกอาจารย์ไปชมอาจารย์อื่น ไม่ถูกต้อง การยกตนข่มท่าน เป็นกิเลส การอวดก็เป็นกิเลส เป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ เราทำแต่สิ่งที่เป็นธรรมะเป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจให้สะอาด สว่าง สงบยิ่งๆ ขึ้นไป จึงเป็นการใช้ได้ อันนี้ขออนุติโมมเข้าใจไว้ เพื่อจะได้มีที่พึ่งอันประเสริฐ ช่วยให้ชีวิตสงบเย็น เป็นสุข และรอดปลอดภัยโดยทั่วกัน

ธรรมทาน	ชนะทาน	ทั้งปวงแล้ว
รสธรรมะ	ชนะเน	ซึ่งรสหลาย
ความรักธรรม	ล้ำรัก	ที่มากมาย
คณหาวย	ชนะทุกข์	ทุกอย่างเออ ๆ

พุทธทาสภิกขุ

ข้อควรจำสำหรับชาวพุทธ

๑. ชาวพุทธถือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งอันประเสริฐ
๒. ชาวพุทธ เชื่อมั่นในกฎของกรรม “ทำดีได้ดี·ทำชั่วได้ชั่ว”
๓. ชาวพุทธยอมให้พระพุทธเป็นผู้นำทางชีวิต ถือเอาพระธรรมเป็นแนวทางของชีวิต ถือเอาพระสงฆ์เป็นบุคคลตัวอย่างผู้นำทางชีวิต และเดินตามแบบพระสงฆ์ตลอดไป
๔. ชาวพุทธจะไม่กราบไหว้สิ่งใดอื่นที่ชาวโลกถือว่าลัทธิศักดิ์สิทธิ์
๕. ชาวพุทธจะไม่เชื่อในชะตาชีวิตของหมอบอก แต่เชื่อว่าตนเองสร้างอนาคตให้ แก่ชีวิตของตนเอง
๖. ชาวพุทธเวลามีความทุกข์แก้ไขความทุกข์ที่ตนเอง ไม่เที่ยววิ่งไปหาหมอดูให้เสียเวลาเปล่า ๆ
๗. ชาวพุทธถือว่าความบังเอิญไม่มี มีแต่ สิ่งทั้งหลายเกิดจากเหตุ ปราศจากเหตุ ผลจะเกิดขึ้นไม่ได้ เหตุที่แท้อยู่ที่การกระทำของตนเอง
๘. ชาวพุทธไม่มีพิธีสะเดาะเคราะห์แบบหมอดู แต่สะเดาะตรงค้นหาเหตุให้พบ แล้วตัดเหตุนั้นเสีย
๙. ถูข้งามยามดีสำหรับชาวพุทธไม่มี มีแต่ทำดีก็ทำให้เวลาดีขึ้น ทำชั่วก็ทำให้เวลาชั่ว ดีชั่วมิได้ขึ้นอยู่กับเวลา แต่ขึ้นอยู่กับกระทำเท่านั้น

ทางพ้นทุกข์

๑. เมื่อมีความทุกข์เกิดขึ้น จงนึกว่าต้องมีสาเหตุ
๒. สาเหตุของความทุกข์อยู่ที่ตัวของเราเอง มิใช่มาจากที่อื่น
๓. สิ่งภายนอกจะเป็นวัตถุก็ตาม คนก็ตาม มิใช่ตัวการสำคัญ ตัวการสำคัญอยู่ที่ตัวเราเองโดยแท้
๔. จงค้นหาสาเหตุของความทุกข์ในตนของตนเอง
๕. ในการจะค้นหาสาเหตุนั้น ต้องทำใจให้สงบ ด้วยการเข้าไปสู่ที่สงบเงียบ เพื่อความสงบทางใจ
๖. การสวดมนต์ภาวนาในพุทธศาสนา มิใช่การอ้อนวอนให้ใคร ๆ มาช่วยตน แต่ต้องการความสงบใจเท่านั้น
๗. เมื่อสงบใจแล้ว จงยกเอาปัญหาความทุกข์ขึ้นมาพิจารณาให้แตก ด้วยความสุขุมรอบคอบ จนเห็นได้ชัดว่าอะไรเป็นเหตุของความทุกข์นี้
๘. เมื่อพบสาเหตุแล้ว จงแข็งใจตัดเหตุนั้นทิ้งเสีย อย่าได้ทำตนเป็นคนอ่อนแอ อย่ายอมพ่ายแพ้แก่ธรรมชาติฝ่ายต่ำเป็นอันขาด

ถ้าหากท่านปฏิบัติได้อย่างนี้ ท่านก็มีหวังพ้นทุกข์ได้แน่

คำแผ่เมตตา

สัพเพ สัตตา, อะเวรา, อัปยาปัชฌา,
อะนีฆา, สุขี อัตตานัง, ปะริหะรันตุ.

สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์
เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น

จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด

อย่าได้มีเวร ซึ่งกันและกันเลย

จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด

อย่าได้เบียดเบียน ซึ่งกันและกันเลย

จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด

อย่าได้มีความทุกข์กาย ทุกข์ใจเลย

จงมีความสุขกาย สุขใจ

รักษาตน ให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นเถิด

กรวดน้ำย่อ

อิทัง โน ญาตินัง โหตุ สุขिता โหนตุ ญาตะโย ฯ

ขอผลแห่งบุญกุศลนี้ จงมีแก่ญาติของข้าพเจ้าทั้งหลาย

ขอญาติทั้งหลาย จงมีความสุขกายสุขใจเถิด

มนุษย์เป็นอันมาก
เมื่อเกิดมีภัยคุกคามแล้ว,
ก็ถือเอาภูเขาบ้าง ป่าไม้บ้าง,
อาราม และรุกขเจดีย์บ้าง เป็นสรณะ ;

นั่น มิใช่สรณะอันเกษมเลย,
นั่นมิใช่สรณะอันสูงสุด;

เขาอาศัยสรณะนั้นแล้ว
ย่อมไม่พ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้.

ส่วนผู้ใดถือเอาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์
เป็นสรณะแล้ว,
เห็นอริยสัจจ์ คือความจริงอันประเสริฐ
ด้วยปัญญาอันชอบ
คือเห็นความทุกข์, เหตุให้เกิดทุกข์,
ความกำเริบทุกข์เสียได้,
และหนทางมีองค์แปดอันประเสริฐ
เครื่องถึงความระงับทุกข์

นั่นแหละเป็นสรณะอันเกษม,
นั่นเป็นสรณะอันสูงสุด;

เขาอาศัยสรณะนั้นแล้ว
ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้.